

съмнение, че тия груби паметници въ Македония, Херцеговина, на Балкана и въ Родопа сж произведения на най-старитѣ жители на тия страни; тѣ въ всѣки случай сж по-стари отъ времето на римското владичество и славянската колонизация, и изобщо се отнасятъ къмъ дохристиянската епоха.

Единственъ опитъ да се съединятъ разединенитѣ тракийски области въ една държава билъ направенъ отъ одриситѣ. Одрискиятъ князь *Тересъ* съединилъ около 450 год. преди Р. Хр. повечето племена въ една обширна държава, която предалъ на своя синъ *Ситалкъ*, добре известенъ отъ гръцката история. *Севтесъ*, приемникъ на Ситалка, заповѣдвалъ надъ цѣлата страна отъ Дунава до Егейско море и отъ Босфора до околноститѣ на София; надъ другитѣ колѣна, които живѣли по-нататкъ на западъ, имали надмощие тогава трибалитѣ. Но следъ неговата смъртъ държавата се разпаднала и отдѣлнитѣ области си възвѣрнали предишната свобода, за да се унищожаватъ взаимно помежду си въ отчаяни племенни разпри. *Филипъ II* македонски, следъ кръвопролитна борба, покорилъ илиритѣ и тракитѣ до Дунава и основалъ нѣколко македонски колонии въ Бесапара (Баткунъ), Филипополъ (Пловдивъ), Кабиле (Ямболъ) и пр. Голѣма частъ отъ войскитѣ на Александра Велики съставяли трако-илиритѣ. Презъ време на борбата на Диадохитѣ отново се възобновили племеннитѣ разпри. Одриситѣ се борили не само съ беситѣ, закоренѣли тѣхни врагове, но сжщо и съ гетитѣ; илиритѣ и дарданитѣ непрекъснато правили нашествия въ Македония, а автариатитѣ изблъскали частъ отъ трибалитѣ задъ Дунава. Въ III вѣкъ преди Р. Хр. въ днешна Босна се появили *келтитѣ*; за тѣхъ, разбира се, не било мжно да опустошатъ и съвсемъ да ограбятъ крайно отслабналия по вината на самитѣ туземци полуостровъ. Подъ южния склонъ на Хема, въ Казанлъшката розова долина, между Балкана и Сръдна-гора, отъ тѣхъ била основана могща държава съ главенъ градъ *Тиле*; името му и досега се запазило въ названието *Туловско поле*, което се дава на котловината, въ която лежи Казанлъкъ. Отъ Тиле въ продължение на 66 години (279—213) тѣ безпокояли тракийскитѣ планинци между Дунава и Егейско море, сжщо както и елинскитѣ търговски республики при Понта и Пропонтида²². По-дълго време, отколкото въ Тиле, се продължавало владичеството на келтскитѣ *скордиски* въ Босна. Множество туземни племена били съвсемъ изтрѣбени отъ тия пришелци. Въ началото на II вѣкъ преди Р. Хр. въ мѣстността около долни Дунавъ се показали *бастарнитѣ* (споредъ Цайса, народъ отъ германски произходъ), повикани отъ Филипа III македонски противъ римлянитѣ; тѣ преминали Дунава и водѣли жестоки войни съ тракитѣ и дарданитѣ. Въ сжщото време преминали Дунава нѣкои племена отъ *скититѣ* и се разположили по равнинитѣ на Източна България. Нито Херодотъ, нито Тукидидъ нищо не говорятъ за тѣхното сжществуване по тия мѣста; само Страбонъ споменува за живѣнето имъ отсамъ Дунава.

Презъ време на втората пуническа война на полуострова се явяватъ *римлянитѣ*. Два вѣка и половина трѣбвало тѣ да се борятъ, за да завладятъ трако-илирскитѣ земи. Отчаяна била съпротивата на илири, скордиски, панонци; много кръвъ била пролѣна, докле тракийскитѣ племена се подчинили на римското иго. Дарданитѣ и тракитѣ били покорени следъ осемгодишна борба (78—71 преди Р. Хр.). Въ тая война падналъ Алий Клавдий въ Родопъ; Кай Скрибоний Курионъ проникналъ до Дунава и следъ тригодишна борба билъ удостоенъ съ триумфъ; М. Лукулъ разбилъ беситѣ въ тѣхнитѣ планини, превзелъ града Ускудама, отсетне Адрианополъ (Одринъ), покорилъ гръцкитѣ колонии при Черно море и съ триумфъ завършилъ войната²³. Най-могщиятъ отъ тракийскитѣ князе Котисъ, господаръ на одриситѣ, билъ причисленъ къмъ подвластнитѣ римски владѣтели. Но съ това